

TIDEVARVET

TIDEVARVET N:r 9: 1930

Väljörenhetens först. ledande artikel.

Dr. Ada Nilsson fortsätter i artikeln. Önskar hr. Lübeck en ny reglementering? sin granskning av förslaget till vanartslag.

Avrustar Danmark 1930? av Elin Vågner.

MacDonald och Independent Labour Party av H. L. H.

Seen Peiter Uppvigglare, en historia från Södra Møre för 80 år sedan av Nanny Johanson.

Upplagan åttiofj. w. v. en bilaga.

Vad har hänt?

Den döde hövdingen Hjalmar Brantings minne firades på söndagen med en högtidlig fest på Konserthuset. Inför de stora människokarorna talade Zeth Höglund om ledaren och statsmannen, den osviklige idealisten och trogne vännen.

Det stora spelet i riksdagen har börjat.

Kungl. propositionen angående stödlågar för jordbrukare remitterades på onsdagen till utskottsbehandling. Förslaget innehåller i huvudsak följande: Kungl. Maj:t skall ha fullmakt ålägga kvarnarna viss inmalningstvång till förmån för svenskt vete.

Jordbrukarsammanslutningar erhålla lån för byggande av lagerhus, spannmålstorkar och till stödköp av spannmål. De sammanlagda kostnaderna för dessa åtgärder beräknas till 2,850,000 kr. Härtill kommer 100,000 kr. till en spannmålsnämnd, vars huvudsakliga uppgift anses bliva övervakandet av inmalnings- och mjölblandningstvången!

Vidare föreslås följande tullhöjningar: för havre, som nu är tullfri 4 kr. pr 100 kr. För råg, vete, ärtor och bönor 6 kr. mot nuvarande 3,70 kr., för mjöl 9,80 kr., för havregrryn 10,80.

Remissdebattens mest uppenbar övervakande händelse var hr. Sandlers förklaring i egenkapet av chef för Statistiska Centralbyrån, att propositionens uppgift om att tillförhöjningen endast skulle medföra en kostnadsökning av i genomsnitt 13,80 kr. per år och hushåll icke — såsom av propositionen framgätt — vore grundad på någon inom Stat. Centralbyrån verkställd utredning. Den vore endast en rent siffermässigt uträkning, vilande på från jordbruksdepartementet lämnade förutslättningar och direktiv.

Förslaget möttes f. ö. som väntat var av bestämt motstånd från socialdemokraterna. De folkfrisinade uttalande sig genom hr. Hamrin mera försiktigt. Från liberalist håll hölls det mest uppmärksammande anförandet av hr. Jönsson i Revinge, som framhöll den animaliska produktionen som mera löande. Hr. Carlsson varnade för att släppa principen om att en näring bör bära sig själv. Det är tydligt att förslaget möter en riksdagsmajoritet av motsatt mening, men regeringen har tydligen bestämt sig för att med denna proposition måste den stå eller falla.

Veckovakten.

Önskar Herr Lübeck en ny reglementering?

A. ADA NILSSON

Det framlagda förslaget till vanartslag skiljer sig från 1929 års betänkande bland annat däri, att man frångått uppdelningen i lösdrivari och sedeslöst leverne av samhällsskadlig art, vad lagrubriker beträffar. Med nästan denna samtliga definitioner som förut sammanför man, efter socialstyrelsens förslag, företeelserna under ett gemensamt ord vanart. Man undgår sålunda den kritik som riktat sig, mot ordvalet sedeslöst leverne av samhällsskadlig art. Men då betingelserna för samhällets ingripande ingalunda äro ändrade, kvarstå de sakliga invändningarna även mot denna form för samhällets bekämpande av de oönskliga levernena.

Ju mer man sätter sig in i förslaget till vanartslag, ju större betänkligheter får man särskilt mot denna del. Till och med det som i första ögonblicket förefaller som en verkliga förbättring blir vid närmare skärskådande av tvivelaktigt värde. Jag syftar på att behandlingen av åldersgruppen 18—21 är helt lagd i barnvårdsnämnds el-

ler därmed jämförbar myndighets hand. Ett allmänt uttalande önskemål har departementschefen härmed tillmötesgått, men tillfredsställelsen minskas, då man betänkar att barnvårdsnämndens ingripande skall ske enligt vanartslagen och inte efter en event. utökad barnvårdsföreläggelse. Det torde dock först vara lämpligast att undersöka vanartslagens

Hjalmar Branting

Hjalmar Brantings minne har firats. Det tommar han lämnade, då han gick, står alltiom intet. Intet parti har någon jämnöbröd med honom, han var den siste statsmannen i vårt rike. Och vi spana förgäves efter något av stora mått och stora linjer i svensk politik.

Men Brantings statsmannagärning kan inte firas endast med tal och blommor. Han arbetade för främmande och fram. Han gav svenska folket ett fortsatt målmedvetet arbete för en ny tid med sin anda.

förhållande till de otuktigt levande över 21 år.

I överensstämmelse med 1929 års förslag vänder sig vanartslagen — med något skärpt formulering — mot s. k. helykesprostituerade, d. v. s. de som undandra sig att årligen försörja sig. Detta huvudvillkor för inskrändandet mot prostitutionsföreteelsen — ett köp med minst tvänne parter — lämnar för det första den betalande parten helt utom räkningen. Den som har förvärsvarsbete av s. k. hederligt slag, som har ärva eller hoppskulade pengar, har underhåll av föräldrar eller släktingar, den kan utan vidare fortsätta undan för undan att förläta ungdom stött utskikt leverne i tillfälliga förbindelser. Den kan genom hela sitt leverne — med sin tillgång på betalningsmedel — svara en särskild faras för sådant föreläggande.

De förledas öfren kunnas visserligen genom samhällsinsprånade eller på annat sätt ryckas undan, men erfarenheten visar till (Forts. å sid. 4.)

Levande upplysning

Ett av mina många gods valpråk, uppfångade ord från en människas mun, lyder så: Här behöves sannrikligen hjälp!

Det kan verkligen i betryckande situationer lämna en viss tröst, genom att ur den utlösa den lilla dropp skämt, som ligger inom möjligheternas gränser att åstadkomma. Ordets upphovsman var en ung präst, som en gång från kupéfönstret fick se det i hans tycke hädskit utsmicklade talet på ett Ebensee-kapell. Där var i vira tegelplattor, bland skära utlagt: Jag är lifvens bröd och därunder stod i jätteokänt. Rysser.

Inför denna överväldigande småbåtstopp fan den unge prästen ingen annan inböring än utropet att här behöves hjälp!

Något av samma nästan komiska — men för all del befogade — försvinnat kan man spåra i Fabian Månsson's rolliga och upplysande artiklar, skrivna i Socialdemokraten under sist veckorna med anledning dels av svensk-tyska handelsavtalet, dels av sockerpropositionen.

Fastän nästan överväldigande i den oerbörda därskap som ryms i exempelvis sockerpropositionen, reagerar dock Fabian Månsson samtidigt med en stark egen insats, han möter den med skällig, grundlig och lättfattlig upplysning. Ty här behöves sannrikligen hjälp.

Det är i artiklarna samma på en gång bevakande och bestraffande eftertryck, som utmärker hr. Månsson's tal i kammarken, där han brukar krassa polskan med händer som knaka under hans ansträngningar att få kammarken att lysna och fatta. Kamme man ibland tröttnar på Gustaf Wasa och de historiska utläggningarna. Det kan blöda att kammarken som lysnar börjar soria och den gråhåriga kammarkens stamma drunknar i mågden av röster.

Det kan hända. Men mycket tränger ändå fram och det samma är fallet med hans artiklar. De ge en utlöslig översikt av sockerbetsodling och sockerindustri i Belgien, Holland och Danmark. Till jämförelse med vår egen klagande och beklagande värde, som årligen och fortfarande hoppas få linjyta en hägnande och livgivande tull.

Först kommer Holland, som med absolut tillförlit har en sockerproduktion, dubbel mot Sveriges. Det tycker hr. Månsson vi kunnat få veta genom sockersakkunnighets utredning, men det ha de inte talat om. Så är det Belgien, som med en tull på 9,24 kr. pr kg raffinad hållt upp en sockerproduktion väsentligt högre än Sveriges, trots vår höga tull 10 kr. pr 100 kg raffinad.

Sakkunnigen öftrar inte många rader på Belgiens sockerindustri, säger hr. Månsson. Bänder som olla betor med så låga tullar så förmögenheten inte tillräckligt högt som jordbrukare för att man skall orda för mycket om dem.

Och slutligen är det Danmark som har en tull på 4,50 kr. pr 100 kg raffinad. Så låg. Men — refer kriget rör de danska sockerfabrikerna rikets mest löande företag bredvid Svenska Nordiska Telegrafbolaget. — När man betalar 200 kr. i Danmark för att komma åt en hundrakromorsaktie så kan man väl tänka ut att inneburet av en sådan aktie av de låga skattorna icke anser så fördämligt för sin ägare, som de skattebetalarnas tidningar skriva om, fast det här är en mer än dubbel högt tull. Härav framgår också tydligt vad det svenska folket är för en fånad i ekonomiskt avseende, då det kan tillåta sina tidningar att oemotagda tugga på en så grov krok som sockerpropositionen.

Detta alla mekast hr. Månsson, som sockersakkunnighets borti utreda. Det finns dock gränser för vad man får lov att hoppa över, när man fått uppgift av en riksdag eller regering att alltiid utreda en sak!

Upplysning behövs. Fabian Månsson gör verkligen sitt för att bringa den hjälp som är nödvändig.

CAZAR.

Avrustar Danmark 1930?

Av ELIN VÅGNER

Omslaget på en nyutkommen holländsk avrustningsbrochyr, skriven av socialdemokraten Albarda, visar en man, skuggande med handen mot en sol, som går upp i norr. Runt om solen står ordet Danemarken. Så som holländska fredsvänner se norrut mot Danmark, så se svenska söderut. Det är för övrigt inte bara pacifisterna, som med spänning följa utvecklingen i Danmark.

Om man får tro vår höger, så har Danmarks lilla här och Danmarks nedskrotade flotta den största militära betydelse för Sverige. För man tro danska högern, känner den sig kallad att söka hin-

dra ett danskt förräderi mot den stora svenska brodern. Sedan kan det inte hjälpas att de danska regeringspartierna, de radikala och socialdemokraterna, alldeles inte ta sin höger på allvar, när den säger detta. De veta mycket väl att danska högern inte sträcker sig till att försvara Sverige. Dess önskan är blott att så länge som möjligt och med alla medel förhåla nedrustningen. Avrustningspartierna veta också att om de skulle godtaga lösen: gemensamt skandinavisk avrustning, så skulle det betyda för dem att utsträcka väntetiden in i det ovissta. Vad som är ett maningsrop i Sverige, är i Danmark en återhållande pa-

roll, ett sista försök av de sista på skansen.

De danska regeringspartierna ha, mena de, så mycket mindre grund till att låta sig imponeras av försöket att vänta på skandinavisk avrustning, som situationen ser ut att vända sig till deras fördel. Med andra ord: Venstre, centrumpartiet, tycks böjd att låta talavida sig om avrustningen. Det är det alla sista skedet i denna märkliga politiska kamp, försäkrade för Tidevarvet med arbetare en politiker, tillhörande den allra innersta kretsen av de invigda och bestämmande.

Så länge Venstre syntes omed-

(Forts. å sid. 2.)

S L O T T S T H É

(det finbladiga théet)

AR PRODUCERAT I DE TROPISKA HÖGLANDERNA OCH SAMMANSATT AV DE YNGSTA OCH SPÄDASTE SKOTTEN A THEBUSKEN.

konsum

föreningen för lägre
levnadskostnader

CAZAR.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Svampin 1-3, 2 u. Stockholm

UTGIVARE:
Aks Nilsson.
REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner.
Sven Eriksson.
Honorin Hermelin.

REDAKTIONSEKRETERAR:
Carin Hermelin.
Mottagningstid 10-12.
Telefon N. 48 42

EXPOSITION:
Telefon 182 13.
Kontorsad kl. 10-13 i. m. 1-4 c. m.
Festdag 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 4.—, halvår kr. 3.10.
kvartal kr. 2.— Lösnamnet 15 öre.

ANNONSPRIS:
1 text 20 öre
per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1930
Wahlström Tryckeri Aktiebolag
Storgatan 22

Praktiserande läkare

Infort genom
Stockholms Läkarförning

Doktor Nils Hafsten

Sveavägen 33 (nård Kungsgatan).
Allmänpraktiserande.
Mottagning vard. 11-12 och efter
översynskommitté p. Tel. 23 35.
Sjukseor.

DOKTOR

Karin Thorsell-Lagergren
KUNGSBOLMSGAT. 37, 2 tr.
Tel. Kl. 1930.

Allmänpraktiserande.
Mottagning vardagar 1/2-4. Annan
tid efter översynskommitté.

Tandklinik

Tandkare T. Lagerholm
Drottningg. 60 (vid Klarabergsg.).
Högmoder utrustning. Röntgen.
Skilda behandlingsrum.
Endast legitimerade tandläkare.
BILLIG TANDVÅRD.
Öppet 9-7, lörd. 9-4. Tel. 448.

Frägningsarméns

Alkoholisthem

Kurön

(Årbyuter statsbidrag)
Tid-Annars dagbårens från Sibirien
Förskott och övriga handlingar skickas från
Societetskontoret, Östermalmsgatan 24
Stockholm.

Olga Elmdahl

Modemagasin
Kungsgatan 53 Tel. 10851
STOCKHOLM.

RAM- och SPEGELAFFÄR

J. L. LARSSON EFTF.
Knut Nyströms
Bödsamling. Stockholm.
REKOMMENDERAS.
Låga priser Tel. S. 30914

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén.
Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Höckelsgatan. 14. Tel. 7575-7576.
f. d. Le Vattugatan.
STOCKHOLM.

SPECIALITETER: Familj- och arvskär,
Brottsrätt och testamentarisk,
förvaltningsrätt,
Även skiljeskrif fördragningar.

Välgören-
hetens faror

Till de mera ledsamma av niks-
dagens frågor hör sockerfrågan,
både till sin beskaffenhet och för
att den är ständigt återkommande.
Sockeraktenskapen å föreslaga
alternativ förhöjd tull, direkt
subvention eller tullfri införse-
re av vissa kvantitet råsocker. Re-
geringen har föredragit det första
alternativet och den k. propo-
sitionen går ut på en höjning av
sockertullen från 10 till 13 kr.
per 100 kg. att gälla fr. o. m.
den 11 mars 1930 t. o. m. februari
1931. Den merinkomst denna ge-
sockerbolagen skulle tulla utbe-
tala, som tilläggspris på betor från
den areal, som överstiger 50 pro-
cent av den i kontraktens ursprung-
ligen tecknade. Jordbruksminis-
ter säger sig genom sakkunnigas
utredning e. ha funnit någon an-
ledning att frånga sin ståndpunkt
från i följ.

Vi ska inte delta i den stora
diskussionen om tullförhöjningen
företräden framför direkt under-
stöd eller tvärtom, ej heller yttra
oss om utredningens fullständighet
och regeringens förändring och lä-
tanden hävdad. Vi vilja bara
beträkta sockerfrågan, som det
mest slående exempel på, hur o-
hållbart det blir i längden att på
konstlad väg uppehålla en närings-
gren. Här har svenska staten på
skattebetalarnas bekostnad lyckats
få upp en industri, som hämtar
sina produkter från Sveriges bästa
jord, en industri, som åstad-
kommit en så stor apparat, att när
den ej lönar sig man inte vet,
hur den skall kunna avvecklas, fast
alla insete det orimliga i saken.
När betodlarnas krav på under-
stöd nu kommer att behandlas
kort före spannmålsoddingens nö-
dige, där det gäller bidrag sär-
skilt till den jord där vårt äldste
sädesslag kan odlas, må socker-
frågan historia då verka som en
hälsosam varning. Låt oss inte få
ett uppreppande av dess befröv-
liga utslag av missriktad välgör-
renhet, även beträffande vetet. Det
kan komma att stälja mer än
hjälpa. Sockerfrågans uppgift är
att verka som avskräckande exem-
pel. Men det är tillräckligt
avskräckande. Därför ska vi be-
tänka välgörenhetens faror även
i form av tullar och subvention.

RÄTTELSE:

I M. L:s referat under Mötesplat-
sen i föregående nr. av Tidevarvet lö-
skommo två missrivande tryckfel. Där-
stod: en förslövande av saken, skall
vara folken. Och längre ned: vägen
här till ginge genom ett förvekligande
av demokratin — skall vara förverkligande.

SÖDERMANLANDS

ENSKILDA DEPOSITION- KAPITAL- &
BANK SPARKASSERÄKNING

mot högsta gällande ränta

Solidarisk Bank. Grundad 1865.

Protester och
förböner

"Kristenheten," med påve, rege-
ringar och biskopar i spetsen,
samlas i dessa dagar i protest
mot religionsförföljelserna i Sov-
jet-Ryssland.

En synnerligen värdefull tanke-
ställare inför denna förelörelse ger
en artikel på ledande plats i si-
sta numret av Manchester Guard-
ian (veckoupp). Tidningen har,
trogen sina traditioner, försökt
samla och pröva uppgifter för att
nä en så vitt möjligt opartisk,
månsdig och samvetsgrann be-
domning av de påsliga ryktena
om särskilda religionsförföljelser i
Sovjet.

Det är oroadne — säges i
ovannämnda artikel — att det
mest medgiva angående de grym-
heter, som anförs för att stimu-
lera känsloerna, att de vinte äro
nyligen timade. (Mordet på bis-
kop Andronikus t. ex. som till
sitt huvudanklagelsen hände
under inbördeskriget 1918). Det är
mycket svårt att inte misstänka
att vi än en gång blivit offer för en
"propaganda" av det slag, som var
allt för vanlig under kriget. Och
hur allvarigt och uppriktigt pro-
teströrelsen än må vara, kommer
den i likhet med så många re-
ligiösa försök att användas för
politiska ändamål, om vilka
den är alldeles ovetande.

Vi tvingas att fixera — det är
fortfarande Manchester Guardian
som talar — vad vi egentligen
menar med religionsförföljelser.
Under sin predikan förra sönda-
gen i Peterborough katedralen sa-
de pastor Maskew att han såg
för sig hur engelsmännen i stort
sett nog kommer att fortsätta tän-
ka sina ljus för djävulen, liksom
de gjorde då de tvang King Geor-
ge på ta emot en ambassadör från
Guds-fiedernas. Om nu Englands
lagar — fortsätter tidningen —
hade förbjudit prästerna att begä-
na predikstolen för politiska änd-
amål, och om lagen hade gjorts
gällande mot pastor Maskew —
skulle då hans förtämlande kunna
betecknas som religionsförföljel-
se? — Ryssland är det enda
land där fritänkarsamslutning-
ar föra sin propaganda med re-
geringens goda minne. Deras sätt
att parodiöra, karrikera och offen-
ligt häna nästare chockerna dem som
känna vördnad inför varje slag
av ärlig övertygelse. Men ingen
verkligt religiös människa kan
skrämmas därav.

Vad en religiös människa måste
frukta är att den ryska rege-
ringen får alltför många ursäkter
att göra religion liktydig med
motevolution.

Så långt Manchester Guardian.
Till detta ville vi foga ett ord
om de förböner för de kristna
i Sovjet, som komma ut om sö-
ndag uppändas från kyrkorna i
vårt liksom i andra länder.

Förbön är något hisnande. I
alla tider ha människor därigenom
kännt sig vidga gränserna och möj-
ligheterna i vår tillvaro ut i
öändligheten. Inte ut i en kall
och lufttom öändlighet, utan istäl-
let slutit kontakten med en allt
genomstrålade, allt maktande,
allt förvandlande värmeherd.
Men förfära icke vi människor för
det mesta så, att vi i dessa vär-
mekalla föreskriva vilka åtgärder
den bör vidtaga. Och vi utpeka för
den vilka av våra medmänskliga
vi önska hjälpta och vilka stölp-
ta, samt vad vi anse lagom i det
ena eller andra fallet. Men har
icke "kristenheten" Herre låtit oss
se den sol som uppgår över onda
och goda och låtit oss känna den
låga och döda luften kring fari-
seen i templet, som prisade Gud
att han icke var som andra.

AVRUSTAR DANMARK

(Forts. fr. sid. 1.)

görlig såg man ingen annan utväg
att driva igenom avrustningen än
genom en uthållighetskamp. För-
slaget har nämligen utan Venstres
hjälp majoritet i Folketinget, men
icke i Landstinget. När det hän-
der att två ordinarie landsting efter
varandra falla ett förslag, som
två folketting antagit, då, men först
då, kan landstinget upplösas. På
den vägen, i strid mot Venstre,
skulle alltså avrustningen tagit ä-
nu fyra år. Det vore ju i och för
sig en tidsvinst för motståndet.
Men majoriteten i folkettinget
kan i sin tur under dessa
väntans år sätta varje anslag till
förnyelse av härens och flottans
material. Alltså tvangs man välja
på en långsam nedrustning av
Danmarks försvar som alternativ
till nedrustningen på laglig väg.
Det var inte särskilt ljusa utsik-
ter.

Om den gamla antimilitaristiska
stämningen hos Venstre nu vaktat
nått upp igen, och majoriteten in-
om Venstre skiljer sig från högren
och går in för en lösning av av-
rustningsfrågan på den radikala
och socialdemokratiska linjen, så
ligger nog förklaringen däri, att
sjuva utslagslogik driver fram
en sådan utveckling. Alla förut-
tunga människor förstå, att Dan-
mark icke har några möjligheter
att astadkomma en krigsberedskap
av betydelse. Inte ens danska hö-
gren vägar komma med sådana
budgetförslag, som skulle kravas
för en yttersta modernisering och
aktivering av danska krigsbered-
skap. Så långt panisker om de-
lemma om den svenska högerns.
Aterstår då det resonemanget, att
Danmark av konventionella skäl
skulle hålla en så pass armé och
flotta som det bekvämligen kan.
Men det skalet imponerar icke i
ett land, som så länge fört en
demokratisk politik, i strid mot
alla konventionella begrepp.

Därför kunna nu avrustningspo-
litikerna se lust på laget. Det
finns stora möjligheter för att en
lag, som bygger på regeringsför-
slaget blir genomförd redan under
1930. I den översynskommitté, som
nu skall göras med Venstre blir
det huvudsakligen Venstre, som
får ge efter, det är regeringspar-
tiernas villkor. Värnplikens av-
skaffande, en avlönad skyddskår
för neutralitetsbevakning och den
inre ordningens upprätthållande
med en budget på 20 miljoner —
med detta anse sig radikaler-
na och socialdemokraterna ha fatt
igenom vad de velat.

Att avrustningen skulle genom-
föras 1930 betyder dock inte det
samma som att det skulle ske
under innevarande riksdag. Denna
riksdag slutar till påsk och det är
icke troligt att avrustningen un-
der denna tid kommer upp vare
sig till andra läsningen i folketing-
et eller till behandling i lands-
tinget. Dess öde kommer att av-
göras i utskottet, där förslaget nu
befinner sig för att nästa riksdag
antingen i höst eller på ny-
året 1931, genomgå de sista sta-
dierna i folketing och landsting.

Det är förresten likt det ytterligt
stillsamma sätt, varpå hela denna
revolutionerande sak drivits. All-
drig har väl ett land, som gått
i spetsen i ett politiskt handlan-
de, gjort det så blygsamt och så
liten ostentativ som här Danmark.
Inte ens en stor principförklaring
infor Nationernas förbund, inte

ens en stor parlamentarisk debat
med världspresen på journalis-
tiktären! Det hindrar icke att Dan-
marks steg att avrusta, så djärvt
i sin blygsamhet, kommer att er-
kännas såsom det märliga tidens
tecken det är och kommer att ge
en effekt överallt i världen.

Danmarks statsminister under-
strök på ett nästan alltför själv-
upplånande sätt i Genève att det
var ytter betingelser (eller rättare
frånvaror av yttre betingelser för
ett försvar) som drev Danmark
till steget att avrusta. Med an-
dra ord, han hade icke i något
positivt i denna handling. Men
därmed är icke Danmarks håll-
ning och Danmarks uppgift ut-
tömd. Aterstår dess insats i det
stora internationella fredsarbetet.
Om det är riktigt, att avrustning-
en i sig för Danmark är force
majeur och ingenting att berö-
ma sig av — vi ha en annan
syn på saken, vi pacifister i an-
dra länder — dess mera skal att
Danmark kompletterar denna
handling med en aktiv folkför-
bundspolitik.

Så snart det gäller arbetet på
internationell avrustning och in-
ternationell solidaritetspolitik, finns
det ingenting som hindrar Dan-
marks radikala och socialdemokra-
ter att söka samarbete med motsa-
varande grupper i Norge och
Sverige. Den saken understryker
man från ledande radikalt håll ne-
i Köpenhamn lika kraftigt som
man understryker omöjligheten av
att vänta med avrustningen på
Sverige och Norge. Ett visst skan-
dinaviskt samgående har skett in-
om Nationernas förbund, men det
borde kunna utbyggas och befästas.
Ett enligt Skandinavien som
konsekvent utslag är att de
folkförbundets egna linjer har möj-
ligheter att bli en pådrivande kraft
i Geneve.

Det ligger något mycket eg-
ande i tanken att medan Na-
tionernas förbund i tio år, elva
år talar om avrustning och allt
mer och mer komplicerar uppgif-
ten för sig, så går den lilla nor-
diska staten, Danmark åstad och
genomför för sin del Folkför-
bundets heliga och brutna löfte.

Sådant är farligt för folken att
skäda. Det ger oss en fingervis-
ning om vår framtida folkför-
bundspolitik.

Elin Wägner.

framkallad av förlyngs-
sjukdomar, mildras snabb
och säkert med

NEVROSINE
(Antipsyroticum och analgeticum.)
Präparat från acetylsalicylsyra.

Somtrullande och febernedbringande
tabletter. Verksamt medel vid alla
slågs reumatiska värk. Gikt, lathes,
Neuralgier, Nervvärmer och vissa
tyfoider (influenza, Hälftuss och
tyfoid a. k. förkylningssjukdomar).

Bäljes endast 4 apotek.
Förpackningar 4 50 öre och kr. 1.90.

Mac Donald och I. L. P. Mötesplatsen Fällda träd

Små notiser i tidningarna ha här meddelat att Mac Donald trätt ut ur Oberoende Arbetarpartiet, Independent Labour Party, sedan 37 år vanligen betecknad med de tre bokstäverna I. L. P. Detta utgör som bekant en grupp inom den stora sammanslutning av olika färgade socialistiskt riktade grupper som bär namnet Labour Party. Dess ledare är sedan 8 år tillbaka och all fortfarande Mac Donald.

Ramsay Mac Donald 1928

Men det är Independent Labour Party och Mac Donald som anser 36 år genomlevat en historia, som så nära fört dem samman, att ingendera kan tänkas utan den andre. Det är en historia, som i sållsynt hög grad är genomströmd av aktivitet. Den handlar om hårt och till synes ofta hopplöst arbete, om övertygelsetrohet och mod att gå ökenvägar, och till sist — om en fullkomlig riderlighet från båda håll, då övertygelse bjod att vägnarna måste skiljas.

Man må känna mer eller mindre starkt att denna historia är den för dem politiska livet i världen och därmed också för hemsamhället — sakligt och mänskligt är den gripande och har därför betydelse, förvisso också i politiken!

GENOMBROTSTIDEN

Bildandet av I. L. P. år 1893 — huvudpersonerna voro därvid Keir Hardie och Philip Snowden — utgör en vändpunkt i den engelska arbetarörelsens historia. Denna hade ju under ett sekel plöjt upp fackföreningsörelsens maktiga fåra — vattnad av svett och tårar och blod — och i stort sett fört till seger sammanhållning, föreningsrätt och kollektivtival. Men den hade lämnat åt de båda gamla maktiga parlamentspartierna att i lagstiftningen föra dess talan. Självfallet var det främst det liberala partiet, som åtog sig dess sak, exempelvis i krav på arbetsryddningslagstiftning.

I engelska hjärtan fanns lik som intet rum för tanken på något annat och utöver dessa två partier. Jo, i två hjärnor — Keir Hardie's och Mac Donald's — klarnade, oberoende av varandra, tanken att vissa sympunkter skulle dock exempelvis i krav fram genom de gamla partierna. Man måste skapa ett nytt.

Keir Hardie, gruvarbetaren, handlade först. Han låt 1887 ställa upp sin söh representant för ett obehäftigt arbetarparti, oberoende av de gamla stora. Det berättas att det liberala partiet bjöd honom en säker plats i parlamentet, alla valkostnader betalade och 5,000 kr. om året, om han ville begagna den liberala partibeteckningen. Keir Hardie gick emellertid sin egen väg, men samlade den gången bara 619 röster. Nästa gång, det var 1892, blev han dock vald som enda representant för detta oberoende arbetarparti, som han kort därpå tillsammans med en handfull anhängare konstituerade och döpte ut I. L. P. går ut i världen. Men först sedan Mac Donald året därpå slutit sig till, börjar på allvar

S.E. F:s Stockholmsavdelning
Eldbegjärebyrå
Fruenings 25. 1. 1918
Oppn. 10-4, fredagar även 5-30-
6:30-8 m., lördags o. helgdagsmar-
10-2.
Expedition och sekretariat tel. 13/89.
Tel. Norder för eldbegjärebyrå.
Norr 2380, medlemsmanlin.
Avgift 10 kr. en gång för alla,
för begravningsförsäkrad 5 kr.
Krematorier i Stockholm, Göteborg, Örebro
och Helsingborg.

det stora arbetet. Ett oerhört arbete för att upparbeta nya tankar. — Vid valet 1895 ställer I. L. P. upp 29 kandidater. Men alla bli slagna, även Keir Hardie. Mac Donald samlar ej mer än 867 röster.

Det är först 1906, efter böerkriget, som av I. L. P. mötes med obehäftig opposition, som arbetet bar frukt och genombrott sker. Tre-tio representanter för I. L. P. bli valda, däribland för första gången Mac Donald. Samma år bildas Labour Party, av vilket I. L. P. blev en grupp. Men arbetet genom I. L. P. under de föregående och efterföljande åren var dock det som bar upp det slutliga så maktiga engelska arbetarpartiet.

DE SVARTA ÅREN

Det var söndagen den 2 augusti 1914. Den liberala regeringen med Asquith, Lord Grey och Lloyd George hade suttit samlad någon natt och dag. Man visste vad klockan var slagen — visste sig bunden av sina hemliga engentefördrag. Till sist hände den det oerhörda, att bud sändes efter ledaren för Labour Party, som erbjöds plats i regeringen. Men Mac Donald vägrade.

Något senare stod han och Lloyd George utanför på gatan. Klockorna började att slå midnatt. »Hör, George, det slår slutet på ett tidevarv», sade Mac Donald och gick.

Nästa dag föll avgrändet i underhuset. Då stämningen, krigstämningen var som betast, fick Mac Donald ordet: »Den ärade föregående talaren, började han, har nyss i detta hus hållit ett tal, som kommer att genljunda genom historien. Jag tror han har orätt. Jag tror att detta blir historiens vittnesbörd. Vi få se — Ty vi komma alla att få genömgå det. Men vad som är händer, och vad som är kommer att sägas om det parti, jag representerar, vilja vi i denna stund taga på oss att ha sagt, att vårt land borde ha hållit sin neutralitet. Djupast i våra hjärtan tror vi på att det hade varit det rätta och att detta allena hade varit förenligt med vårt lands ära och med en liberal politik traditioner.»

Mac Donald hade på förmiddagen rådgjort med sitt parti, då ännu ej mer än 40 man starkt. Partiet var enigt, och han kunde därför tala i Labour Party's namn. I två dagar senare fick han missnödeutövning inom dess styrelse. Han avsåg sig ledarskapet och omedelbart därpå fattades beslut att Labour Party skulle stödja agitationen för frivillig värvning, i allmänhet stödda regeringen

ens krigspolitik. Endast de fyra I. L. P.-representanterna bland dem Keir Hardie och Snowden, följde Mac Donald — för åttio år ut i öken. Det vill säga, Keir Hardie var från den dagen bruten och dog ett år därefter.

Vad hände Mac Donald? En presskampanj, där ingen medel skyddes — först huddfängning, sedan tyskanen kring en död man. Det hände också så småsakter, t. ex. vänners förändrade ansikten, gamla umgängskretsar stängda, uteslutning ur hemstadens styrelse.

Men Mac Donald läste varken glömmas eller uteslutas. Med sitt I. L. P. som först krympt samman till en handfull män och kvinnor, började han en kampanj, lika hård, lika genomplöjande som 20 år tidigare.

Han såg klart att nu gräddet, det först och främst i en galen värld, att det fria och sanna ordet över huvudtaget blev uttalt: Vi måste värda den opinion, till vilken vårt missladda folk engång måste låta, sade han. Vi måste hålla fram fakta, belysa den sanna sidan, åtminstone för våra egen. Mitt i förtret, hat och blod måste socialismen uppriktligt hålla den internationella andan. — Må den hålla den plats, som kyrkorna övertagit. Tro på demokratin betyder inte att man skrånar med hopen, även om alla professorer och präster i landet stå inpackade i hopen och skrika sig hesa på dess slagord. — Människor kan inte i längden undvika sanningen. — Låt oss hålla till på vår post. —

November 1918 kom det därmed vapenstillståndet. Ommedelbart därpå parlamentsval, det val som leddes av Lloyd George på parollen: häng Kaisern och låt Tyskland betala. Det var den paroll och det val, som så olyckligt band England i fredsforhandlingarna i Versailles.

Den liberala Manchester Guardian

ÅESKULAPLAMPAN
Högmedelvärdig
Med de bästa ljuskärl
Välutvald och lätt att hantera
Endast 10 kr. för den bästa
Godegård i Stockholm för ångor!
För en del åre med vidlygande stämplat
i tillverkning
ÅESKULAPLAMPAN. PALMÖ. TEL. 7508.

dian skrev, att knappast hade väl någonsin en sådan fors av lögners vrakts mot en parlamentskandidat som den gången mot Mac Donald. Han blev också utslagen och ansågs om möjligt än mera död än fört.

Men med I. L. P. höll han sig vid liv och fortsatte sin kamp — nu för sanningen och den fred, som slöts.

DET SISTA SKEDET

1922 kom vändningen. Det är underligt att då och då kunna märka hur den djupa ström, för vilken intet annat namn finns än den allmänna opinionen, som väl hämtar sin näring ur människoandarnas oförmåga att i längden undvika sanningen, plögligt ur dolda djup träder i dagen med makt. Mac Donald blev vald — och jämte honom alla de fört utslagna »pacifisterna» av I. L. P. — och kom tillbaka som ledare för ett Labour Party på 140 medlemmar.

Ett år senare blev åter val, den gången för eller emot regeringens paroll: »Tullar, enda botemedlet för arbetslösheten». Mac Donalds skara växte till 191, och av oppositionsledaren blev premiärminister

Den av Lindomeavdelningen av Frisinnade kvinnors riksförbund anordnade föreläsningsserien med titeln »Andens ansikte», fortsatte den 22 febr. inför en talrik publik i Arbetarkommunens möteslokal i Anderstorg. Föreläsningshållare var fröken Karin Cändell från Göteborg, som talade över ämnet »Arbetet på olika fronter för fred och förståelse mellan nationer.»

Efter en redogörelse för fredfrågans läge för närvarande och de förhoppningar man kan ställa på Londonkonferensen, övergick talaren till att uppklara de två huvudfrågorna, efter vilka arbetet för fred och samförstånd i världen i stort sett går. Dessa äro dels arbete på lång sikt, som går ut på att mildra och i möjligaste mån undanröja konfliktsändningar. Dit hör befolkningfrågan, kolonialpolitiken, frågan om raserans ställning, minoritetsproblemet, m. fl. Dels arbetet på kort sikt. Dit hör rustningsfrågan.

Men fredsarbetet måste också kompletteras med ett arbete som på fokuspunkterna område skär sig från en helt ny mentalitet, en helt ny insättning till frågan om krig och fred. Den nya mentaliteten måste syfta till att i sönderrensning och isoleringens ställe ställa nationers, rasers och samhällsklassers samhörighet och berende av varandra.

KRISTIANSTAD DISKUSSIONSKLUBB

Av F. K. R. hade måndagen den 24 febr. anordnat ofenligt möte 3 Industrihotellet, varvid Riksförbundet ordförande fröken Kersti Hesselgren höll föredrag om sakkunnigas förslag till lag om moderskapskydd. Efter den saktliga och klarläggande redogörelsen antogs av det talrik besökta mötet gen resolution som beslutats vid Fris. Kvinnors Riksförbunds och Sveriges Social-

demokratiska Kvinnoförbunds möte på Koserhuset i Stockholm i nov. 1929.

Fru Elsa Nordlund, ordf. i Kristianstads diskussionsklubb av F. K. R., framförde mötets tack till fröken Hesselgren.

Men från den tiden dateras den motsättning mellan Mac Donald och I. L. P., som nu kommit deras vägar att skiljas. Mac Donald har med osvikligt konsekvens under decennierna i skrift och i handling hävdad sin syn på det socialistiska samhället som något som organiskt växer fram under arbetet och vandringen, men vars drag och detaljer ingen kan förut säga. Han säger t. ex.:

Socialism är en rörelse i den allmänna opinionen, inte en organisation av vad som är. — Den betyder inte arbetarklassens maktgenombrott, den betyder en organisation av samhällsgemenskapen.

Klarast har han kanske formulerat vad han menar i sitt tal vid massmötet i Albert Hall 8 januari 1924, omedelbart innan han utnämndes till premiärminister. Efter att i stora linjer ha dragit upp vad han menade var en arbetarregnerings närmaste uppgifter: fred i Europa, erkännande av Sovjet-Ryssland, front mot arbetslöshet och bostadslöst slutade han sålunda: »Jag önskar en arbetarregnering för att livets ström hos vårt folk skall få kraft att gå vidare. 1924 är inte det sista året för Guds skapelseprogram. Vi skall vara borta och förgåtta, slakte efter slakte, men färdan skall gå vidare, och alltid skall det finnas riddare lika Keir Hardie, som söka den helige Graal. Kärlekens sköld och rättfärdighetens spjut skall fortfarande baras i hand av goda och rakryggade män och kvinnor. Och den stora framtiden, ideal skall fortfarande gå framför vårt folk. Jag kan inte se, Gud vare tack, slutet på detta. Jag ser min egen horisont, men jag vet att mina barn och barnbarn skall se en annan horisont, en annan gryning, en annan strålände hälsning från himmelrikt självt.»

Under denna Mac Donalds första premiärministeriet tog I. L. P. till sin lösen: Socialismen genomförd i vår tid. — Man känner hur motsatserna bli obehäftiga. »Det vore dumt att säga att Mac Donald ändrat sig», skrev för några dagar sedan utgivaren av The New Leader, I. L. P.'s organ, »— hela hans politiska syn står

Vintern har äntligen kommit på besök, fast i mild skepnad. Den ingår som ett led i vårt föreställningssätt, våra vanor, vår utrustning och våra omödelade hem. Den ger arbete åt många. Den är också efterlängtat, även om vi frysa.

Fimns klet något vackrare än en februaridag inne i djupa skogen, dit man kommit över sjöar och kärr! Aldrig lysor solen så klar som där! Aldrig är himlen så blå, som när granar och furor teckna sig emot dem! De ha stått där, somliga ett par hundra år, kanske mer. De se den yngre skogen växa upp runt omkring. — Vad ska de tänka om, att människorna nu komma och vilja belåna dem? Men de ha ingenting att göra med guld och koppenkap och skrivordme. De ska falla en dag, en efter en, och lämna rum för ett yngre bestånd. — Och borta i väster hägra värtilga genomsiktiga dagar, när solen dalar från en klar februarimhimmel.

demokratiska Kvinnoförbunds möte på Koserhuset i Stockholm i nov. 1929.

Fru Elsa Nordlund, ordf. i Kristianstads diskussionsklubb av F. K. R., framförde mötets tack till fröken Hesselgren.

i skrapaste motsats till det nuvarande I. L. P.»

Här stå vi vid det sista skedet i den historia, vars mest framträdande drag skisserats — vi stå vid skiljsmannan mellan Mac Donald och I. L. P. Dess förtäring är I. L. P.'s skarpa kritik av regeringens politik i arbetslöshets- och kolfrågorna och av dess hållning under flotkonferensen.

Ingen vet vart dessa olika vägar leder eller vem som av historiens dom kommer att stå rädd.

Men kvar kommer att stå sätet, tonen, andan, i vilken skiljsmannan skedd. Den kan aldrig få bättre belysning än genom ännu ett citat ur den ovan nämnda artikeln i The New Leader för den 21 februari: »utan väsen och demonstration har Premiärministeren tagit sitt steg. — Men det blir inte lätt för I. L. P. att komma utanför skuggan av hans personlighet. Han har inte varit en lätt människa att leva tillsammans med och det är inte troligt att han kommer att ändra sig. Han är också fortfarande, och kommer troligen att förbli, den oupphinnelige ledaren för Labour Party. Därinom kommer I. L. P., som det alltid har gjort, att kämpa för sina egna sympunkter. Under denna kamp mellan idéer kommer dess svärd att korsas av dess gamle stridskamrats. Men att detta skall se under levande ågkomet som fona dagars innerliga kamratskap måste alltid bli en önskan hos alla dem, för vilka den gemensamma saken är den tvingande handlingsgrunden.»

H. L. H.

SINGER SYMASKINER
ÄRO OJÄMFÖRLIGT DE BÄSTA

Ny reglementering

(Forts. fr. sid. 1.)

fulla ut förledaren utan svårighet finner nya ungdomar, beredda att förledas.

Hur skall det officiella räddningsarbetet någonsin få en moraliskt bärande grund, när den rådskes alltid är i tillfälle att konstatera; att samhället intet har att anmärka på den köpande parten.

Hur kan man vara så säker på, att då närboende bli störda, bullret utgår endast från den betalade parten. Är köparen aldrig full eller högljudd? Eller sätter i gång gramfonoskivan! Är det aldrig han som står de närboende? Och inbjudan till utökt, som stör anständigheten å ställe, som i 11 kap. 15 par. strafflagen sägs, kan en sådan inbjudan, utgången från köparen aldrig sära någons anständigheten något? Mena verkliga lagstiftarna, att när kvinnor t. ex. utan eget åtgörande på torg eller gator nattetid överhoppas av skamliga förslag, emellanåt nog så närstående och särande deras egen anständighetskänsla, den officiella anständigheten aldrig säras till den grad, att ett ingripande motiveras?

Så ha vi gränsen för särög försörjnings. När upphör den? Hur stor procent av inkomsten får stå i samband med vederbörandes sexualliv? Vad menas med tillfälligt förbindelse? Alla veta att frågorna äro omöjliga att besvara. Att gränserna bli flytande och såhunda lämna stort utrymme för godtycke.

Vi komma sedan till de föreslagna skyddsämnderna med sin polis-ordförande, försedd med utslagsröst på så sätt, att om bisittarna icke äro eniga med honom och inbördes gäller hans mening. (paragraf 8.)

Departementschefen anser (sid. 37) att de framställda anmärkningarna mot polisens handhavande av lösdrivarens sicker synas hava större fog för sig; men avsluter sig till kravet på medverkan av lekman för att därigenom vinna garanti mot påståendena om det administrativa godtycke. Han avsluter sig utan större entusiasim även till kravet att kvinnor skola deltaga i handläggningen av ärenden rörande kvinnliga lösdrivare så den mån det är möjligt.

I 1926 och 1929 års förslag hade berömvärda ansträngningar gjorts att avkoppla polisen från prostitutionsföreteelsen. Förslagsställarna uppsåt är höjt över varje beröm. Vi måste tyvärr opponera mot dem på grund av förslagens betänkliga konsekvenser. Lösningen av ett problem blir alltid fel när premisserna äro felaktiga och här är det fallet så länge man helt bortser från den betalade parten i prostitutionsföreteelsen.

Här nu en kvinna till exempel, som ej sårligen försörjer sig utan får inkomst genom öfvertigt leverne i tillfälliga förbindelser, brutit mot vananstalts 2 par. 3 mom. d. v. s. förlitet ungdom eller sårat anständigheten eller stört närboende, infördes hon av polisman inför skyddsämnd, som består av annan polisman, den obligatoriska kvinnan utsedd av landsting eller stadsfullmäktige samt

den av länsstyrelsen utsedd representanten. Är det, med kännedom om hur val i allmänhet tillgå, någon som tror, att ej polismyndigheterna med ordförande-polisens utslagsröst komma att göra sig gällande?

Den felande varnas och förmanas (par. 12) av skyddsämnden och kan ställas under övervakning (par. 48) då vissa föreskrifter (även skriftliga) för hennes rättelse skola meddelas. Dessa rättelser måste väl i all rimlighet nämnas gå ut på att i första hand rätta vad vederbörande förbruttit och därmed bringat henne i kontakt med skyddsämnden. Var det den omständigheten att hon ej hade något hederligt yrke? Nej, icke i och för sig. Ty det förneder icke till något åtgörande, såvida hon ej förlöret ungdom eller sårat anständigheten på vissa platser eller stört närboende. Gör hon icke något av detta så tolererar samhället henne. Överskrider hon villkoren — dessa eller andra meddelade av skyddsämnd eller övervakare — hots tvångsåtgärder. Prostitutionsen är därmed reglementerad, låt vara i annan form än den gamla. Jämför de gamla ordningsreglerna för inskrivna kvinnor (art. 3, mom. a, d, e, f, m.) i Stockholms av 1875 med vananstalts av 1930 2 par., 3 mom. Likheten ligger i öppen dag.

Det fördrades ett kolossalt arbete för att få bort reglementeringen i Sverige tog striden fyrtio år. Abolitionsismens förkämpar äro till stor del ur tiden. Var finns nu i Sveriges riksdag den riddare utan fruktan och tadel, som vill gå i Hugo Tammis fotspår och fullfölja hans arbete.

Den stora reglementeringskommitténs tillsättande var hans verk. Det är visserligen sant att majoriteten i denna kommitté gick fram för lösdrivarebehandling av helykesprostituerade. Men Hugo Tamm och hans meningsfränder stodo förvisso på minoritetens sida, i kommittén framför allt representerad av professor J. E. Johansson, som på ett öfverfärligt sätt klarlade prostitutionsföreteelsen som ett kpp mellan två parter med eller utan förmedlare — och uppvisade det fåfångliga att på lagstiftningens väg kunna utrota det onda.

Den som skriver dessa rader minnes som i går ett sammanträde här i Stockholm strax efter reglementeringens upphävande. Den gamla abolitionistörrelsens veteran fru Selma Billström varnade för förtidigt segerjubel. Det kommer snart en tid, sade hon, då lösdrivarlagen skall omarbetas. Då komma männen att åter försöka vända samhällets ingripande endast mot kvinnorna och vi komma sått inför en ny reglementering.

En närvarande ung kollega utropade i sin ungdoms kraft och öfvermod. Det måste vi kvinnliga lakare förhånda! Det liva vi fru Billström!

Vår tid är kort, vår front är splittrad, våra ord väga ej tungt. Men de av oss, som närvaro vid mötet i fråga, komma förvisso aldrig att upphöra att protestera mot ett förslag till prostitutionsföre-

Sven Petter Uppviglare

AV NANNY JOHANSSON

Några av de gladaste dagarna jag minns från min barndom var då min bror Olle kom hem och hälsade på första sommaren han var borta som vallpojke.

Visst var det förfärligt svårt att inte få ha Olle hemma jämt men ändå var jag på det hela taget glad att han kommit bort. Han hade kommit till en främmade socken där livet var mycket annorlunda än hemma i Backskog.

Jag satt i andlös spänning då han berättade. Far och många andra brukade säga att Backskog var det sämsta hål på jorden, men nu hörde jag av min kloke bror att det visst inte var bättre i andra socknar. Tvärtom. Och efter som det på sitt vis var en upprättelse åt Backskog, sörjde jag knappt över att fattiga staret och andra hade det så svårt i grannsocknen. Olle var känsligare än jag i det fallet men han hade ju också sett eländet på nära håll. På den gård där han var vallpojke t. ex. bodde två storfamiljer, den ena med fem och den andra med sju barn i en liten stuga på ett rum och kök. Naturligtvis var det inte trångboddheten — den var han alltför van vid — som upprörde Olle så att han undrade som en domedagsprofet, nej det var det att de stackars starnarna hade fått böta 50 kr. var för snatter, bara därför att de vid en såg som hörde gårdan till stult några bräder att stötta stugan med och laga golven. Det var nämligen så dåliga göly i den fallfärdiga stugan att det var stor risk för att småbarnen skulle ramla igenom ned i källaren. Stagan låg också så snävt, och höst och vår samlades så mycket vatten i källaren att barnen kunnat drunkna, om de kommit ned. Starnarnas husbonde hade väl inte kommit att göra sak av de där bräderna, men i utsvärdet så att högen de råkat ta av var såld, och bonden vägrade absolut att lämna andra bräder i stället.

Vad som också tog Olle djupt, och mig med för övrigt, var att storfamiljerna inte fingo ha några kattor, fast det var så gammalt och rättor i stugan att man måste göra en sorts hänskjök åt de minsta barnen så att råttorna ej skulle komma åt att bita dem. Likaså alla matvaror måste man hänga i taket. Och ändå ansågs denne husbonde hygglig. Han slog inte Olle mer än en gång i veckan. Alla andra bönder klädde sina vallpojkar minst en gång om dagen, det ansågs som en förtjänstfull handling, det hörde till böndernas husandakt.

Utom dessa förfärliga staret, var det så många andra fattiga som hade det svårt. I byarna på slättbygden hade de inte alls samma frihet att skaffa sig extra förtjänster som vi hade i Backskog. En ånka som satt med sina barn i en stuga och svalt fick en månads fängelse för att hon stäl ris till några dussin levnats, som hon gjorde och sålde för att livnära sig och barnen.

En ljusljust! allt det sorgliga var att Sven Petter uppviglare fanns i den där socknen. Sven Petter var ett gammalt rotejon, som själv lagt sig till med titeln uppviglare, och han försummade aldrig ett tillfälle att göra sig denna titel värdig. Han kunde inte läsa och skriva men han hade ordets gåva och han talade enskilt och öfvertentigt om att fattiga ånkor, staelens bekämpande, som ej bygger på verklighetens och rättvisans grund.

Ada Nilsson

tare och rotejon också voro människor och hade rätt att få leva som sådana. Trots sitt beröende av kommunen sade han öppet ifrån, att man visst inte borde finna sig i böndernas och patronernas övergrepp. Att han fick gå på i sitt självtagna kall berodde väl på att man höll honom för att inte vara klok och att ingen tog honom på allvar. Men Olle gillade honom. Han talade om honom med verklig beundran.

Naturligtvis fick jag en oemotsämlig lust att få se och höra Sven Petter. Men bönderna tillät honom aldrig att gå utanför socknen, där han hade hemortsrätt. För att få se honom måste jag ge mig iväg dit. Och det var ju inte svårt efter som jag hade Olle att hälsa på. Mor hade tvättat och lagat ett litet knyck kläder åt honom som jag fick ge mig iväg med. Så fort jag var kommen, drev Olle sina får åt det där håll, där han trodde att Sven Petter var den dagen. Gubben tjänstgjorde också som vallpojke trots sina sjuttio år. Vi hade inte gått långt, förrän vi fick höra en klar genomträngande röst som talade. Jag trodde först att det var en präst, men Olle log och sade att det var just den prästen vi sökte. Det var Sven Petter uppviglare. Och bestämmer var han i färd med något uppviglingsförsök. Långt bort hörde vi honom ropa:

— Håll ihop katar! håll ihop! Ni är arbetsbina, håll efter drognarna.

Det hordes på rösten att han ej uppträdde för att roa, men hans åhörare tog det visst för det, man hörde den ena skratsalvan efter den andra. Dem han talade för var några slätterkarlar och ett par vallpojkar. Först när jag kom fram var jag en smula rädd för gubben. Han skrek och gestikulerade, troligen litet upbragt för att kararna skratade åt honom. Men när jag sett på ett ögonblick gick rådsalvan över. Där han fick syn på Olle och mig, lugnade han sig litet och nickade åt oss, men sedan fortsatte han lika ivrigt igen. Vad han sade lysnade jag inte så mycket på, jag mest såg på honom. Jag hade sett profeten Amos på någon bild, och gubben som stod här på stenen var så lik Amos att jag undrade om jag drömde... Hans vita skägg och gråa hår var långt som profetens på bilden, och en snusbrun långrock, som fladdrade omkring honom, var en ypperlig profetantel. Han citerade också Amos... efter som de sälja den oskyldiga för penningar, och den fatlige för ett par skor... Ty de långa efter att se stoft på de armas huvuden och de vrånge de ödmjukas sak.

Vid ordet ödmjukhet uppehöll han sig litet och påvisade att det finns mer än ett slags ödmjukhet. Ödmjukheten som böjer sig inför det som är stort och ädla, den ödmjukheten han, men heller ingen annan. Amos var en profeta som han sätte högst. Fast han inte kunde läsa, bar han alltid bibeln med sig, talade Olle om, och vem han träffade bad han föreläsa. Han kunde nog Amos' profetior utantill, så många gånger hade han hört dem läsa. Efter utvisningen om ödmjukhet fortsatte han citera Amos.

... De därför skall jag låta ett gissel uppstå i edert land... trångsmål skall komma att omvärva landet, ditt starka fäste skall du mista. Herren, Herren har svurit vid sin helighet: Se dagar skalla komma öfver eder, då man skall hämta upp eder med metkrokar eller seder sista kvarleva med fiskkrokar... Dessa hata dem som försörvas vad rätt och räcka såsom en styggelse den som talar sanning.

Råd och Rön

Norsk Fiskfärs

Stockholms Fiskförädlingsfabrik

Brahegatan 30, ö. g. Tel. Ö. 786

KAMPEN MOT INFEKTIONSSJUKDOMAR

är den långtidspasteuriserade mjölkens ett av de viktigaste vapnen, när alla skadliga bakterier dödas genom denna vår betryggande pasteuriseringsmetod.

MÖLKCENTRALEN

Kungl. Hovleverantör.

Sturebageriet

STUREGATAN 5. Tel. Norr 115 95

Rekommenderas till alla som önska ett gott bakverk av prima ingredienser till billigaste priser.

Gör Edra beställningar hos oss.

NORRMALMS BRUGGERI A.-B.

Mörköl och Låskedrycker

TOMTEBOGATAN 11.

Vasa 6008.

Hur länge Sven Petter hållit på att citera Amos vet jag inte, kanske hade han läst upp hela boken, om inte auditoriet skingrats. Slätterkarlarna måste gå till sitt arbete och vallpojkarne se efter sina får, och Sven Petter hade ju också sina pliker.

Sedan jag blev vuxen, har jag många gånger tänkt på den underliga grubben och hans predikan, hans ideliga tal om sammanhållning. Om också folkets ledare hade börjat inse nödvändigheten av sammanslutningar och också striden för föreningsrätten var i gång, kunde dock inte Sven Petter veta något om detta. Han kunde ju inte läsa och kom aldrig utanför sin hemsocken!